

Historia i działalność Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Opolu

Logo Głównej Biblioteki Lekarskiej

Główna Biblioteka Lekarska w czasie kilkudziesięciu lat swojej działalności wpisała się w historię miasta i związała z lokalnym środowiskiem medycznym. Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Opolu powstał w 1963 roku staraniem ówczesnej dyrekcji w Warszawie jako siódmy Oddział GBL w kraju. Po uzyskaniu zgody w Ministerstwie Zdrowia, Wydział Zdrowia Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu zaoferował pomoc w organizacji Oddziału. Bibliotekę zlokalizowano w Przychodni Rejonowej nr 2 na Zaodrze w niewykorzystanym lokalu, który wyremontowano i przystosowano do potrzeb bibliotecznych. W tym samym roku do końca grudnia napłynęło 295 woluminów książek i 76 tomów czasopism, które były przechowywane i opracowywane w prywatnym mieszkaniu, mianowanego już 2 grudnia 1963 roku kierownika Oddziału - Lidii Pysz. Stanowisko to piastowała nieprzerwanie do 2008 roku. Obecnie funkcję kierownika pełni mgr Renata Firkowska pracująca w Oddziale od 1989 roku.

Pierwsza lokalizacja Oddziału w Przychodni Rejonowej Nr 2 na Zaodrzu przy ul Licealnej.

Środowisko lekarskie Opola odczuwało brak specjalistycznej biblioteki i przyjęło jej powstanie z dużym zadowoleniem. Począwszy od stycznia 1964 roku biblioteka otrzymywała systematycznie bieżące i dawne czasopisma medyczne oraz książki. Dużą ofiarnością wykazali się lekarze, którzy przekazywali na dobro biblioteki swoje cenne zbiory. Nowa placówka została w pełni wyposażona przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie. Liczba osób zatrudnionych wówczas to: jeden etat działalności podstawowej i pół etatu sprzątaczkę. Również 10 lat egzystowała biblioteka w tym lokalu, który miał być lokalem przejściowym, gdyż był pozbawiony wody, zaplecza sanitarnego, dostatecznego ogrzewania i tych wszystkich niezbędnych warunków, które zapewniają dobre funkcjonowanie biblioteki. Dla środowiska lekarskiego utworzenie biblioteki było wielkim wydarzeniem i dobrodziejstwem. Biblioteka cieszyła się dużym uznaniem i powodzeniem, czego dowodem była ciągła walka lekarzy o przeniesienie jej z peryferyjnego usytuowania do centrum miasta. W 1974 roku w czerwcu dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Opolu wyraził zgodę na przeniesienie biblioteki na teren szpitala znajdującego się w centrum miasta przy Placu Armii Czerwonej. Biblioteka uzyskała pomieszczenie o powierzchni 205m². Magazyn czasopism mieścił się w zabytkowej kaplicy św. Wojciecha. Kaplica ta zbudowana w 1663 r. pełniła pierwotnie funkcje obronne.

Szpital św. Wojciecha przy ówczesnym Placu Czerwonej Armii w Opolu

Budynek szpitala usytuowany jest na wzgórzu o wysokości 165 npm – najwyższe wzniesienie w obrębie starego miasta. Wcześniej był to klasztor ojców Dominikanów. Pierwsze wzmianki o budowie drewnianej siedziby klasztoru pochodzą z 1254 roku. Od około 1350 roku klasztor, podobnie jak przylegający do niego kościół pod wezwaniem św. Wojciecha, były już budowlami murowanymi. Jak pisze prof. Nicieja - były rektor Uniwersytetu Opolskiego - „Przez siedem wieków klasztor przeżywał swe lata wspaniałe, kiedy dzięki mecenasom, artystom, mądrym gospodarzom, wybitnym duchownym i kaznodziejom piękniał i rozrastał się, oraz lata tragiczne, kiedy był palony, grabiony dewastowany przez żołnierzy szwedzkich, francuskich, rosyjskich, kiedy pozbawiony gospodarzy – wygnanych bądź wydziedziczonych – popadał w ruinę”¹.

W roku 1810 na mocy edyktu cesarza Prus Fryderyka Wilhelma III zlikwidowano klasztory na Śląsku, a mienie konwentów przejęło Państwo. W połowie XIX wieku ówczesny proboszcz parafii św. Krzyża w Opolu, ksiądz Alois Gaerth podjął starania, aby odzyskać dawne zabudowania klasztorne i przekształcić je w szpital, tak wówczas potrzebny rozrastającemu się miastu. Władze pruskie nie wyraziły zgody na to, ale zaproponowały kupno klasztoru. Udało się to w 1845 roku i po kilkuletnim remoncie 23 kwietnia 1851 roku do szpitala przyjęto pierwszych pacjentów. W krótkim czasie szpital zyskał sławę jednej z najlepszych lecznic na Śląsku. Mogło się w nim leczyć w bardzo dobrych warunkach jednorazowo kilkuset chorych. W takim stanie szpital dotrwał do II wojny światowej. W 1945 roku został mocno zniszczony i częściowo spalony. Po odbudowie w 1946 roku w budynku tym umieszczono Wojewódzki Szpital Zespólny, który otrzymał imię Karola Miarki.

W nowym miejscu biblioteka stała się naukowym centrum medycznym, odwiedzana była nie

---

¹ Nicieja S.S., *Wzgórze Uniwersyteckie w Opolu : Ludzie i zabytki , fakty i legendy*, Wydawnictwo MS Opole, 2008

tylko przez miejscowe środowisko służby zdrowia, ale także przez osobistości naukowe i delegacje zagraniczne goszczące w Opolu. Dużą przychylnością otoczył ją ówczesny dyrektor Szpitala Wojewódzkiego dr Stanisław Szymik oferując bezinteresownie wszelką pomoc. Nie pobierał też żadnych opłat za utrzymanie lokalu. Tu odbywały się egzaminy specjalizacyjne, uroczyste przekazanie darów dla szpitala np. sprzętu medycznego (aparatu UKG czy ultrasonografu), współpracowano z towarzystwami lekarskimi przygotowując bibliografię do referatów wygłaszanych na konferencjach i sympozjach naukowych. W siedzibie tej, biblioteka funkcjonowała do 1997 r. Na początku lat 90-tych XX wieku wskutek naruszenia struktury wzgórza przez wody gruntowe, budynek popękał i groził zawaleniem wówczas zapadła decyzja władz wojewódzkich, aby szpital stąd wyprowadzić. W 1997 roku Oddział GBL został przeniesiony do siedziby Opolskiej Izby Lekarskiej mieszczącej się w zabytkowej, dwupiętrowej willi z ogrodem przy ul. Grunwaldzkiej 23. Budynek ten został przed wojną zaprojektowany oraz zbudowany przez naczelnego architekta miasta dla samego siebie. Właściciel był żydowskiego pochodzenia i zaginął w czasie działań wojennych.

Po wyzwoleniu budynek przeszedł na Skarb Państwa. Izba Lekarska przejęła budynek od miasta w wieczystą dzierżawę, by z czasem go odkupić. Po wojnie znajdowały się w nim kolejno: izba dziecka, żłobek, dom małego dziecka, aż wreszcie Opolska Izba Lekarska, która przywróciła nieruchomości dawny blask.

Biblioteka GBL otrzymała tu pomieszczenia usytuowane na trzech kondygnacjach o łącznej powierzchni 111 m². Izba Lekarska nie pobierała od nas żadnych opłat za utrzymanie lokalu, co w znacznym stopniu bardzo ułatwiało nam funkcjonowanie. Okazywała nam również pomoc we wzbogacaniu zbiorów przekazując w formie darów bardzo cenne nowości książkowe z dziedziny medycyny.

Budynek Opolskiej Izby Lekarskiej przy ul. Grunwaldzkiej 23, w którym mieścił się Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Opolu.

Dawna wypożyczalnia i czytelnia czasopism w budynku Opolskiej Izby Lekarskiej przy ul. Grunwaldzkiej 23

Od października 2016 r. Oddział GBL w Opolu mieści się w siedzibie Uniwersytetu Opolskiego przy ul. Oleskiej 48. Zmiana lokalizacji bardzo korzystnie wpłynęła na warunki pracy personelu oraz na jakość świadczonych usług dla naszych czytelników. Nowe pomieszczenia są przestronne, jasne, ciepłe i funkcjonalne, nowoczesnie i estetycznie wyposażone. Rozwojowi biblioteki służy także przyjazna atmosfera oraz konstruktywna współpraca z pracownikami Uniwersytetu Opolskiego.

Z usług placówki, korzystają wszyscy pracownicy służby zdrowia województwa opolskiego oraz studenci wyższych uczelni głównie:

- Państwowej Medycznej Szkoły Zawodowej - powstałej w 2003 roku na podstawie Zarządzenia Rady Ministrów z dnia 8.04.2003 roku, która jest jedyną w Polsce wyższą uczelnią zawodową o profilu wyłącznie medycznym i jedyną uczelnią medyczną na Opolszczyźnie. Kształci ona studentów w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym na kierunkach : Pielęgniarstwo, Położnictwo, Fizjoterapia, Kosmetologia i Dietetyka.
- Uniwersytetu Opolskiego – powstałego w 1994 roku. Czytelnikami Biblioteki są zwłaszcza studenci wydziału lekarskiego i kierunków pedagogicznych oraz biologiczno-chemicznych.
- Politechniki Opolskiej – powstałej w 1996 roku . Z usług naszej Biblioteki korzystają studenci kierunków - Fizjoterapia i Wychowanie Fizyczne.
- Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie - powstałej w 2001 r. Czytelnikami biblioteki medycznej są studenci kierunków: Pielęgniarstwo, Ratownictwo Medyczne, Dietetyka, Kosmetologia, Zdrowie Publiczne.
- Studenci mieszkający na terenie województwa opolskiego, a kształcący się na różnych polskich uniwersytetach medycznych

Obecna wypożyczalnia i czytelnia czasopism w siedzibie Uniwersytetu Opolskiego przy ul. Oleskiej 48.

W Oddziale GBL realizowane są wszystkie formy udostępniania księgozbioru:

- prezencyjna - na miejscu w czytelni mogą korzystać wszyscy chętni z księgozbioru podręcznego oraz czasopism. Istnieje również możliwość wykonania kserokopii.
- na zewnątrz - wypożyczanie do domu zgodnie z zarządzeniem Dyrektora GBL z dnia 15.11.2005 roku.
- zamiejscowe - udostępnianie zbiorów pochodzących z innych bibliotek.

Stan księgozbioru na dzień 31.07.2020 r. wynosi - 12 801 vol. książek oraz 3 502 vol. czasopism.

Wdrożony został system biblioteczny „Mateusz” służący do opracowania i wyszukiwania księgozbioru.

Do dyspozycji czytelników posiadamy także katalogi książek: alfabetyczny i przedmiotowy, alfabetyczny katalog tytułów czasopism oraz bazy własne GBL, a także dostęp do pełnotekstowych baz czasopism -polskich i zagranicznych -oraz baz bibliograficznych. Informacje naukowe udzielane w bibliotece to: bezpośrednie porady informacyjne, telefoniczne oraz w formie elektronicznej. Opracowujemy także tematyczne zestawienia bibliograficzne oraz potwierdzamy udział w publikacjach naukowych lekarzy przystępujących do specjalizacji. Biblioteka zajmuje się też uzupełnianiem danych bibliograficznych do publikacji fachowych i prac naukowych oraz pośredniczy w korzystaniu ze zbiorów i usług informacyjnych GBL w Warszawie.

Nawiązaliśmy także współpracę ze szkołami średnimi. Uczniowie tych szkół odwiedzają naszą placówkę, w ramach „Dnia Przedsiębiorczości” w celu zapoznania się z różnymi miejscami pracy. W naszej bibliotece odbywają swoje praktyki pracownicy innych opolskich bibliotek naukowych.

Do zadań Oddziału należy: gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie wydawnictw zwartych i ciągłych z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych oraz prowadzenie naukowej informacji medycznej.

Biblioteka pozyskuje zbiory w ramach zakupów, darów (zarówno od instytucji jak i osób prywatnych) oraz z przydziału GBL w Warszawie.

W ostatnich latach gromadzimy księgozbiór ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb środowiska lekarskiego, pielęgniarskiego i ratownictwa medycznego, ponieważ te grupy zawodowe stanowią najliczniejszą kategorię czytelników. Działalność prowadzona przez opolski Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej jest wszechstronna. Usługi przez nas świadczone pomagają studentom w uzyskiwaniu rzetelnej wiedzy natomiast pracownikom służby zdrowia, głównie lekarzom i pielęgniarkom, położnym czy ratownikom medycznym służą podnoszeniu ich kwalifikacji zawodowych.

W czasie trwania pandemii wirusa SARS-Co V-2 „koronawirusa” Biblioteka – zgodnie z Zarządzeniem Nr 5/2020 Dyrektora Głównej Biblioteki Lekarskiej im S.Konopki z siedzibą w Warszawie z dnia 12.03.2020 r.- zawiesiła działalność od 13 marca 2020 r. do odwołania. Stan ten trwał do 3.05.2020 r. Zgodnie z kolejnymi zarządzeniami Dyrektora GBL dnia 4.05.2020 r. wznowiona została praca Biblioteki bez stacjonarnej obsługi czytelników, możliwa jest tylko obsługa zdalna – w formie elektronicznej. Czas pracy pracowników został wówczas ustalony w godzinach od 8:00 do 14:00. Natomiast z dniem 8.06.2020 r. czas ten wydłużono do 8 godzin dziennie.

Stan taki obowiązuje do dnia dzisiejszego.

*Renata Firkowska
Gabriela Ruhnke*

*Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie
Oddział w Opolu*

Bibliografia :

1. Dyrda J.M., Odbudowa i rozwój służby zdrowia na Śląsku Opolskim w latach 1945-1950
Wydawnictwo Śląska Akademia Medyczna – Biblioteka Główna Katowice 2003
2. Krysiak L, Gazeta Lekarska nr 5 ,s.20-22 Wydawnictwo Naczelna Rada Lekarska,
Warszawa 2013
3. Nicieja S.S., Wzgórze Uniwersyteckie w Opolu : Ludzie i zabytki, fakty i legendy
Wydawnictwo MS Opole 2008
4. Pysz L., Z działalności Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Opolu od początku
jego istnienia do końca 1964 r. Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej 1965 R.14 nr 2
5. Strategia rozwoju miasta Opola na lata 2004-2015 – załącznik do uchwały nr XIV/121/127
6. <http://www.bibliotekarzopolski.pl>
7. <http://www.izbalekarska.opole.pl>
8. <http://www.adrianwesolowski.pl/?p=1376>